

Bananrepublikk uten bananer?

Av Per-Aslak Ertresvåg

For et lite land burde det være en styrke at når det skjer et regjeringsskifte, så kan den avgående utenriksminister si til sin politiske opposent som overtar at de to står for vesentlig de samme politiske idéer og visjoner.

Men er det så gledelig?

Det avhenger av hva denne politiske enighet består i.

Det Thorbjørn Jagland så vel som Jan Pettersen er enige om er at Norge nå skal støtte USA på en hver mulig måte ”i kampen mot den internasjonale terrorismen”.

Godt. De sikter til Bin Laden.

Men spørsmålet tvinger seg fram: Hva med den massive terrorisme som USA selv har drevet og fortsatt driver, uten skånsel og uten fjernsynsbilder, men som likevel har krevd langt, langt flere ofre enn terrorhandlingen i New York? Dette kunne man ha spurt den demokratiske valgte president Arbenz i Guatemala om, Mossadeque i Iran, Sukarno i Indonesia, Allende i Chile, Nkrumah i Ghana, Sihanouk i Cambodia, bare for å nevne noen få.

”Throughout the world, on any given day, a man, woman or child is likely to be displaced, tortured, killed or “disappeared”, at the hands of governments or armed political groups. *More often than not, the United States shares the blame.*”

Sitatet er ikke hentet fra en venstredreid pamflett, men fra Amnesty International (1996). Les det en gang til og tenk over hva det sier.

Flertallet av verdens befolkning som bor i Asia, Afrika og Latin-Amerika, er ikke bare fattige, men så utslått, så undertrykte, at de knapt har noen kraft til opprør eller gjengjeldelse overfor undertrykkeren USA.

Men ett viktig unntak finnes.

For flere år siden offentliggjorde New York Times et lengre innlegg fra en av sine lesere, (den gang med utgangspunkt i de blodige begivenhetene i Algerie). Den kvinnelige forfatterens analyse og konklusjoner, kan i dag synes profetisk. Hun skrev at de som gjorde revolt mot det vestlig-inspirerte militærstyre i Algerie, og som temmelig sikkert en dag ville slå enda hardere til andre steder, ikke var fattige, forvirrede analfabeter, desperate sultne, men tvert imot en velutdannet elite, ungdom som var belest i filosofi, som hadde en faglig ballast, som kjente Vesten, som forberedte seg på et opprør, og som hadde styrke nok til å bære kostnadene. Dette, mente hun, burde bekymre oss.

Debatten i Norge har hittil vist at forsvarerne av USAs nye krig foretrekker å betrakte terrorhandlingen den 11. september som et isolert fenomen. Enhver antydning om historisk, sosial og geografisk kontekst er utelatt.

Dette er, for å si det forsiktig, en farlig feiltolkning. Det må gå an å skille mellom selve årsaken til terrorhandlingen, som er og blir årelange overgrep og undertrykking av en stor del av verdens befolkning, og det utløsende trekk, satt i scene av en bevisst, skolert gruppe som åpenbart har påtatt seg en lederrolle og planlagt hvor støtet skulle settes inn.

Dersom Vesten ikke ønsker å forstå denne enkle logikk, kan verden gå en mørk fremtid i møte. Signalet er nå gitt. Det er demonstrert at Goliath er sårbar og kan slås. Allerede vietnameserne viste med sine sykler gjennom jungelen at de kunne overvinne gigantens elektronikk, terrorbombing og giftspraying fra lufta.

Nå er USAs selvbylde enda en gang utfordret. Men av hvem? Det vet vi ikke. Og det diffuse opphavsproblemet til attentatet 11. september er noe av vår alles legitimitetsproblem.

Hva da med Norge i denne situasjonen?

Bortsett fra en kort periode med John Lyng som utenriksminister, har norsk utenrikspolitikk etter Halvard Lange nokså slavisk fulgt Washingtons vink. Historisk har

situasjonen vært annerledes. I Nasjonenes Forbund tordnet Fridtjof Nansen mot stormaktene. Også C. J. Hambro var skeptisk til stormakter.

Er det mindre grunn til skepsis i dag? Kan det uten videre aksepteres at en norsk regjering bestemmer å la norsk ungdom blø rundt om i verden, ikke for egen sak, men for å forsvare interessene til verden mektigste land som har pådratt seg en uinnløselig gjeld overfor millioner av fattige? Er dette vår misjon? Skal norsk ungdom være med å rake kastanjene ut av ilden for Wall Street og våpenindustrien i USA? Bør vi ikke nå bruke anledningen til en ærlig diskusjon av Norges rolle i verden? Eller skal vi nøye oss med å være bananrepublikk – til og med uten bananer?